

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

КАТЕДРА „МЕДИИ И ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
в професионално направление 3.3. Политически науки, област на висше
образование 3. Социални, стопански и правни науки, научна специалност
Политология

на тема **«ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ЕЛИТ»**

докторант: **Мирослав Кирилов Терзийски**, Философски факултет
Катедра „Философски и политически науки“, специалност: Политология,
Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

научен ръководите: **Доц. д-р Петя Пачкова**

рецензент: **проф. д-р Петко Тодоров**, хабилитиран в научна специалност
05.02.24 “Организация и управление извън сферата на материалното
производство” /Медии и комуникации/

I. Характеристика на дисертационния труд

В **структурно отношение** дисертационният труд е разработен в увод, три глави, заключение и общ обем от 257 стандартни страници. В това число – 30 стр. приложения, списък с използвана литература – 262 източника, на български, руски, немски и английски език и десетки електронни източника.

Изследваният проблем е **значим, интересен, особено актуален и обусловен от** нарастващата роля на дигиталните технологии в обществения живот. През последните десетилетия сме свидетели на дълбоки и обхватни промени в общественото развитие.

Много от промените са свързани с революцията в компютърните технологии и мрежовите комуникации, които имат своето отражение върху политиката, икономиката и науката. Организацията на обществените комуникации претърпява значима промяна. Някога стабилната и устойчива система на масовите комуникации в момента е изправена пред многообразна конкуренция, непрекъснато създаваща информация, достигаща до хората чрез различни канали. Най-важните отличителни черти на новите медии са конвергенцията, на която са подвластни едновременно с цифровизация, интерактивност, социалност, асинхронност, мултимедийност и специфично адресиране. Тези конкретни характеристики са важни при разграничаването на новите, фокусирани върху публиката концепции на медиите, за разлика от класическото схващане, което подчертава едностранното предаване на информация. Както авторът отбелязва: *„Това поражда сложни етични въпроси, с които хората трябва да се справят. Изисква формирането на култура на използване на дигиталните технологии и отговорно отношение към поведението в дигиталното пространство на всеки, включително и на представителите на политическия елит.“*

Това изисква:

- професионализация на комуникацията в политическата сфера;
- анализ на българската политическа и медийна среда;
- извеждане на препоръки за поведенческо моделно осъществяване;

Дисертационният труд **„Дигитални технологии и политически елит“** изследва философията на комуникационните взаимодействия, свързва условията за изчистена от манипулативни влияния информационна среда с политическите въпроси и общественото развитие.

Важността на темата и нейната актуалност имат най-малко три аспекта:

- Зачестилите репутационни проблеми в политическата и обществена среда;
- Назрялата необходимост от анализиране и оценяване на реакцията и резултатите от политическо поведение в кризисни ситуации, в т.ч. и на особеностите на ефективната комуникация с вътрешните и външните публики;
- Възможността за разработване на система за поведение на политическия елит, осъзнал ролята на дигиталните технологии и политическо поведение, включително и чрез комуникациите.

Така избраният обект за проучване съдържа много предизвикателства пред неговата дефиниция и обхват. Особено в условия, когато практиката изпреварва теорията и налага

необходимост от преосмисляне и ново позициониране на понятиен апарат и модели на реализация.

В изследователската рамка на всяка дисертация се включват следните елементи: обща конструкция на дисертацията (като базова основа), транзитивно-логични етапи, технология на изследователската метрика, предикатни реактиви, изследователски характеристики на предмета на изследването в статика и динамика, архитектура на разработените инструменти и бъдеща последователност.

Пет са елементите на общата конструкция:

- обобщаване на идейна платформа и обща конструкция на познавателната задача на дисертационния труд (обобщаване на решенията в литературата по обекта и дефиниране на предмета, хипотетичния апарат, целта, задачите, методите, ограниченията и др.)

- изследователски инструменти (метрика на идейното решение);
- емпирични аналитични процедури (авторско изследване на предмета);
- извеждане на обобщено характеристично уравнение (оценка на хипотезата);
- обобщения и препоръки (изследователска социална рефлексия на дисертационния продукт).

Точно според посоченото, ако анализирам представената разработка ще заключа, че в нея се **съдържа всичко изискуемо**. Нещо повече – съвременното общество с демократични стандарти, на високи информационни технологии и комуникации променя парадигмите на взаимоотношенията и ползите от успешната комуникация и иновации в организационен, пазарен, финансов и управленски план и изисква адекватни управленски решения. Затова разработката е актуална в национален мащаб – в теоретичен, социален, културен и практико-приложен аспект. Заслугата е разбира се на докторанта Мирослав Терзийски и научния му ръководител доц. д-р Петя Пачкова, за избора и **формулиране на темата, за нейното извеждане до защитена авторска теза**, за изграждането на един млад изследовател в политическите науки.

Обект на изследването са дигиталните технологии като феномен на съвременното общество и поведението на политическия елит в тези условия.

Предмет на изследването е професионалната общност от елити в условия на дигитално общество и протичането и регулирането на значими процеси и събития.

Научното изследване на Мирослав Терзийски е ситуирано тъкмо в центъра на този сложен възел от разнообразни проблеми и той заслужава поздравление за куража и

готовността да приеме предизвикателството да даде свой поглед и принос към изясняването и разработването им.

Методологична база на изследването се явяват общите принципи в изучаването на научните явления – диалектически, конкретно-исторически, системен анализ, дискурс анализ. В разработката са използвани общологически, частно научни и конкретно-теоретични **методи**: исторически, връзка с теорията и практиката, наблюдение, експертиза, сравнение, контент-анализ, синтез, индукция, дедукция, факторна обусловеност и др. Използвани са методите за набиране и анализ на информация, ретроспективен и прогностичен анализ. Получените сведения, разгледани през призмата на съвременната критика и изследователски трактовки водят до конструкцията, регламента и апробирането на модел за устройство и функциониране на политическо поведение.

Изследователската цел е постигната в разработените три глави на представения труд в следната последователност:

Първа глава поставя теоретичните основи на изследването с представяне на проблематиката, свързана със същността на **политическият елит като елемент на единния управляващ елит и разглежда** основните характеристики на политическия елит, поведението му в условията на глобалното информационно общество, според голямата по обем изследвана литература. Съпоставителният анализ на дефинициите и разбиранията за политическия елит логически допълват изложението в тази част на дисертацията.

Втората глава извежда функциите на дигиталните технологии и връзката между демокрацията и връзките с обществеността като многоаспектна дейност и социална технология. Представят определения и концепции на изследователи от различни области относно термините: „дигитален“, „дигитални технологии“, „дигитална ера“, „дигитално пространство“, „киберпространство“, „дигитална следа“, „киберсигурност“, „дигитално гражданство“, „дигитално поколение“ и „дигитален политик“. Авторът обобщава, че „*дигиталната ера* е ерата на днешния дигитализиран свят, който обхваща всички аспекти на живота, в който социалните, икономическите и политическите дейности и процеси се ръководят от прилагането на дигитални технологии“. Изследвани са възможностите на медийната комуникация и медиите като посредници на доверието в политическата среда между институции и личности.

Трета глава е фактическият авторски принос на изследването и се концентрира върху анализ на дейността по политическите елити в световен и национален план.

Разгледани са актуални, значими, динамични процеси и действия, в които ролята на дигиталните технологии е съществена. Представени са резултатите от контент-аналитичното изследване на присъствието на българския политически елит в дигиталното пространство. Направено е контент-аналитично изследване на дигиталното присъствие на 261 представители на българския политически елит от 44-то Народно събрание и Министерски съвет. Извършен е анализ и са формулирани изводи.

Заклучението на дисертационния труд систематизира направените в отделните глави изводи. Подчертава защитената категорично теза на изследването, че политическото присъствие в дигитална среда е специфичен инструмент за предпазване от всякакъв вид проблеми, късаещи връзките с обществеността, а когато се използва ефективно и възможно най-рано дори при възникване на криза, има силата да опази или поне значително да намали вредите върху репутацията и дейността на съответната личност или институция.

II. Постигнения на дисертационния труд

Като цяло бих искал да отбележа, че **изследователската цел** е постигната в разработените три глави, изводите са отразени в заключението. Много от интерпретациите, изводите и препоръките са ценни и значими. Те са **дело на автора**.

Отличното познаване от страна на автора, според текста на представената разработка, на състоянието и проблемите на тази проблематика за България позволява теоретичните постановки и практическите решения да бъдат детайлно изследвани с оглед българската ситуация.

Постижение на докторанта е събиране в изследването на аспекти от сферата на мениджмънта, сферата на комуникациите, с фокус административното обслужване, класическия мениджмънт, социологията и психологията на политическото общуване.

Проличава умението на докторанта да анализира приложимостта на теорията за преодоляване на изследваните проблемни зони. Оценявам положително и въвеждането на ограничителни условия, които засилват категоричността на изводите.

Разработката се отличава със **задълбоченост, логичност и прецизност** при посочване на използваните източници. Постижение са правените в процеса на работата обобщения и изводи към всяка глава, които добре сумират постигнатото до момента и подсказват насоката на следващите стъпки на изследването.

Заслужава да се отбележат:

- **Терминологичният преглед** представя добре възможностите на автора за анализ и синтез. Прецизно са представени и анализирани съществуващите **категории, дефиниции и частично понятиен апарат**. Наред с елемента – да го направи разпознаваем, той добре откроява обекта на изследването. Авторът доказва добро познаване на българските и световни изследователи в разглежданата предметна област.

- Освен постиженията на докторанта в областта на **прецизирането на основния категориален апарат в сектора и завършеното системно изследване**, заслужава да се отбележи и **приложния характер на разработката чрез очертания модел за политическо поведение в мрежата**.

Докторантът има повече публикации – 6 по темата на дисертацията, от изискуемия минимум.

Приемам и формулираните от докторанта приноси в автореферата на дисертацията.

III. Критични бележки и предложения

По представената дисертация с изведена докрай теза могат да се отправят и **някои предложения и препоръки**:

- Да се формулират по-прецизно **обект и предмет на изследването**;
- Да се очертае връзката между поведението на елитите и ползване на виртуалното пространство. Персоналното проследяване на активността в мрежата на избрания политически елит, отразено в приложението, подлежи на допълнителен анализ и обобщение;
- Многобройните примери в трета глава от световната и българска практика е възможно да се систематизират и изведат до обобщения и изводи;
- В заключението, след направените препоръки, следва да има обобщаващ абзац, който да подчертае приносния елемент на изследването.
- В заключението трябва да намерят място и авторските приноси, които съдържа разработката;
- Изведените приноси в автореферата могат да се обобщат и да не звучат като описание на съдържанието на дисертацията;

- В една бъдеща публикация на изследването е необходима редакционна намеса за опростяване на някои изрази и избягване на повторения.

- Емпиричното изследване и изводите от него биха могли да се представят за ползване от политическите централи на съответните политически сили.

Бележките ми не могат да омаловажат несъмнените **достойнства на изследването**. Дисертационният труд е **в завършен вид**, отговаря на високите изисквания за **съчетаване на теория, практически изследвания** и произтичащи от това изводи.

IV. Заключение

Разработката представлява:

- **пълноценно научно изследване** с всички необходими научни реквизити;
- **завършен научен продукт** с точно дефинирани, актуални и **приложими приноси**;
- **задълбочен**, целенасочен и последователно изпълнен **анализ**;
- **ясен, четивен**, добре поднесен, структуриран и онагледен текст,

Въз основа гореизложеното по отношение на съдържателното и **комплексното оценяване** на дисертационния труд, мога да обобща, че:

- Дисертацията е основана на **добро боравене с теорията** в избраната предметна област. Използвани са **адекватни подходи и методи на научно изследване**.

- Темата е **актуална и допринася за изясняване на съществени проблеми** на политическата комуникация, нейното приложение, вътрешните зависимости, инструменти, необходим капацитет и посоки за стимулиране на бъдещи изследвания в сектора.

В заключение **оценявам положително** докторския труд на Мирослав Терзийски, считам, че той представлява **задълбочен, оригинален, авторски принос в политическите изследвания**. При защитата предлагам да отговори на следните въпроси:

1. Настоящата дигитална медийно-политическа симбиоза всъщност „олекотява” възприемането на политиката и лансира повърхностни и популистки решения. **И все пак дефицитите на едно управление, особено административно-управленския дефицит,**

могат ли да се компенсират чрез дигиталните технологии, медиите и публичното говорене?

2. Политейзмът представлява определена форма на обществена комуникация, осъществявана основно в масмедиите, при която политически теми, актьори, процеси, идентичности и имиджи са представени по развлекателен начин или са украсени с развлекателни отенъци. **Има ли той място в поведението на политическите елити?**

В обобщение считам, че представеният дисертационен труд има завършен характер с приноси елементи, **изпълнява необходимите научни и наукометрични изисквания** и го **препоръчвам за публична защита** пред научното жури за придобиване на **образователната и научна степен “доктор”** в професионално направление 3.3. Политически науки /Политология/.

15.08.2018 г.

Рецензент:

Проф. д-р Петко Тодоров